

Nová knihovnická povolání

Ptali jsme se AI a sami sebe

Barbora Drobíková, Radka Římanová, Univerzita Karlova

Ptali jsme se AI: Chat OpenAI, BARD, BING

- Jádrem nástrojů – velké jazykové modely (LLM)
- Otázky týkající se:
  - Budoucnost knihovnických povolání
  - Jádro knihovnických povolání
- Odpovědi se často obsahově překrývaly, přesto přinášel každý nástroj svůj jedinečný pohled

BING – tři scénáře vývoje knihovnických profesí

- 1. scénář – digitální služby, modely doručování služeb na požádání – online; adaptace na proměnu potřeb uživatelů a očekávání, personalizované služby
  - Nové dovednosti a kompetence v oblasti – datový management, digitální repozitáře a dlouhodobé uchovávání, uživatelský design, online učení, spolupráce s jinými disciplínami a sektory – vzdělání, zdraví, kultura a inovace
- 2. scénář – knihovny se budou soustředit na udržitelný rozvoj a sociální spravedlnost – změna klimatu, chudoba, nerovnost, inkluze a lidská práva
  - Knihovníci musejí získat nové dovednosti a kompetence v sociální oblasti
- 3. scénář – knihovny budou čelit nejistotám, knihovny budou bojovat s omezováním rozpočtů, krácením pracovních úvazků, stárnutím zaměstnanců a zaostávání technologií; budou bojovat s konkurencí poskytující informace a zábavu
- => všechny tři scénáře počítají s tím, že bude vyvíjen velký tlak na adaptabilitu zaměstnanců knihoven – flexibilita, zavádění inovací, technologie nahradí část pracovních pozic
- *(Osobně odhaduji, že se scénáře budou prolínat, v oblasti VŠ knihovnictví převládne zřejmě scénář první a třetí, v oblasti veřejného knihovnictví scénář druhý a třetí)*

Chat Open AI - vývoj knihovnických profesí - porovnání s jinými sektory

- Rozvoj technologií
  - Jako jiné profese, knihovníci se musejí adaptovat na nové technologie. Ovšem, na rozdíl od jiných profesí, je možné, že se některé pracovní pozice v knihovnách zcela zautomatizují (lidská síla bude nahrazena technologií), knihovnická role se posune směrem k řízení těchto technologií a směrem k uživatelům tak, aby technologie užívali efektivně.
- Online a digitální služby
  - Stejně jako v jiných oborech, posun směrem ke vzdáleným službám a online službám v knihovnickém sektoru nastává a je pravděpodobný. Knihovníci by měli využít digitální platformy pro poskytování vzdálených služeb, podobně jako telemedicína je implementována v zdravotnickém sektoru.
- Datová analýza a management
  - Datový management a datová analýza je naprosto zásadní v mnoha oborech, od marketingu po vědu. Knihovníci s touto expertízou využijí těchto dovedností podobně jako datoví analytici v jiných sektorech.

Pokr.

- Komunitní a sociální rozvoj (Community and Social Engagement)
  - Komunitní angažmá je čím dál důležitější v různých sektorech. Knihovníci, podobně jako sociální pracovníci nebo komunitní manažeři hrají klíčovou roli v posilování vztahů v komunitě a poskytování vzdělávacích zdrojů; inkluzivní přístup k poskytování služeb
- Celoživotní vzdělávání a rozvoj dovedností
  - Potřeba CŽV a zvyšování dovedností je obecným trendem ve všech profesích. Knihovníci sami se musejí účastnit CŽV, aby drželi krok s technologiemi, digitálními nástroji a strategiemi rozvoje komunity, podobně jako se učitelé nebo vychovatelé průběžně adaptují na nové technologie a metody.
- Mezioborová spolupráce
  - Mnoho profesí směřuje k mezioborové spolupráci. Knihovníci by měli spolupracovat se školami, komunitními organizacemi/organizátory komunitních akcí, IT profesionály, aby mohli poskytovat komplexní služby.

Pokr.

- User experience a personalizace
  - Podobně jako v maloobchodě či v technologických odvětvích, které se zaměřují na uživatelskou zkušenost a personalizaci, by se měly i knihovny zaměřit na tyto přístupy tak, aby plnily očekávání svých čtenářů/uživatelů
- Etika a advokacie politik
  - Knihovníci by se měli více angažovat v oblastech obhajoby digitálního soukromí, intelektuální svobody a open access podobně jako právníci či sociální pracovníci.
- **Konvergence technologií, komunitního angažmá, datového managementu a mezioborové spolupráce bude pravděpodobně utvářet budoucí knihovnická povolání, s reflexí širších společenských a profesních trendů.**

Specifické příklady povolání

- (Digital) content curator (content manager)
  - rozvoj a řízení (budování, zpracování, zpřístupňování, uchování) digitálních kolekcí různých typů dokumentů, kolekcí fyzických zdrojů, výukových zdrojů
  - UK se zatím nedostala u fyzických výpůjček k "předcovidovým" číslům
- Data a metadata librarian
  - sběr, analýza, interpretace dat (veškerých typů dat, které zpracováváme, včetně dat vědeckých, metadata)
  - linked data
- Data Steward
  - Datově orientovaná podpora pro producenty výzkumných dat.
- Information architect
  - design a organizace informačních systémů a služeb

A co my s tím v české kotlině?

- Poradíme si se slovem knihovna?
- Poradíme si se slovem knihovník?
  - Zaměstnanec knihovny?
- Co s těmi výzkumnými daty?
  - Jaké výzvy před vysokou školu klade důraz výzkumná data?
  - Kam patří podpora nakládání s výzkumnými daty v managementu vysoké školy?
  - Patří podpora nakládání s výzkumnými daty do knihoven vysokých škol?
  - Pokud ano, jak?
- Co s otevřenou vědou?
- Může data stewarda řídit ředitel knihovny?
- Kde máme ty „nové knihovníky“ hledat?

Jádro knihovnického povolání ve vysokoškolské knihovně?

- Které jsou tradiční vlastnosti knihovníků?
- Které jsou tradiční dovednosti knihovníků?

- Napište ty, na které jste pyšní i ty, které byste raději zapomněli

Nový knihovník

- Jaké jsou ty nové, perspektivní vlastnosti „nových“ knihovníků?
- Jaké jsou ty „nové“ dovednosti nových knihovníků?

Nový knihovník, ale jak ho hledat?

- Co tahle ... ale pozor...je tam velká konkurence
- Jaké požadované vlastnosti/dovednosti, které nesmí v inzerátu chybět
  - Vybereme z těch „tradičních“?
  - Vybereme z těch „nových“?
  - Chybí nám něco?

Výborně a teď, jak to budeme prověřovat?

Nejdůležitější je nadpis

- Napište, jak inzerát na „nového knihovníka“ nadepíšete?
- Jaké benefity mu nabídnete?

Už ho máme a co s ním? Jak já si ho vyškolím?

OP JAK výzva Výzkumné prostředí

- Podpora rozvoje institucionálního prostředí na úrovni výzkumných organizací, podpora zisku a udržení HR Award, vzniku a rozvoje administrativních kapacit, rozvoje nástrojů řízení lidských zdrojů a kariérního růstu, vytváření podmínek pro výchovu, získání, rozvoj a udržení kvalitních lidských zdrojů ve VaVa, podpora institucionálního nastavení pro skloubení výzkumné práce a rodičovství/ dlouhodobého ošetřování člena rodiny, propagace výsledků VaV výzkumných organizací.
- Klíčová aktivita Open Access
- Plánované datum vyhlášení výzvy červen 2024